

Nr 19

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående stiftskansliernas organisation m.m., dels ock motioner om avlöning med medel ur kyrkofonden till Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster.

Genom en den 4 mars 1960 dagtecknad proposition, nr 101, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet såvitt avser *dels* förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond, *dels ock* vad som i övrigt i propositionen behandlats under rubriken Vissa anslag ur kyrkofonden m.m. men i övrigt hänvisats till samt behandlats av statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen, såvitt nu är i fråga, att *dels* antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen om kyrkofonden, *dels ock* medgiva att vissa här nedan närmare angivna anslag måtte utgå ur kyrkofonden.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 262 i första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* och nr 394 i andra kammaren av herr *Larsson* i Norderön *m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, anhålles, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa »att för avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster i Hamburg, Lübeck och Liverpool medel må utgå ur kyrkofonden i likhet med vad som sker till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med för närvarande 16 800 kronor per år för var och en».

Över motionerna har i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtats yttranden från kammarkollegiet och statskontoret varjämte på begäran av utskottet yttrande avgivits av Svenska sjöfolksförbundet.

Det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkofond är av följande lydelse.

**Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404)
om kyrkofond**

Härigenom förordnas, att 6 § lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

6 §.

Enligt vad — — — Luleå stift.

Ytterligare skola, utöver vad i denna lag eljest stadgas, ur kyrkofonden utgöras:

1) Kostnad för — — — annan ordning;

2) kostnad för pensionsförmåner åt präster eller efterlevande till dem enligt *tjänste- och familjepensionsreglementena för präster*;

2 a) annan kostnad — — — avsedda präster;

2 b) kostnad för — — — särskilt stadgas;

3) bidrag, som — — — åt dövsamma;

4) kostnad, som — — — äger tillämpning;

5) kostnad, enligt — — — åt församlingspräster;

6) anslag, som — — — kyrkliga ärenden;

7) kostnad för — — — till kyrkofonden;

8) belopp, som — — — avlöningen bidraga;

Föreslagen lydelse:

6 §.

Enligt vad — — — Luleå stift.

Ytterligare skola, utöver vad i denna lag eljest stadgas, ur kyrkofonden utgöras:

1) Kostnad för — — — annan ordning;

2) kostnad för pensionsförmåner åt präster eller efterlevande till dem enligt *statens allmänna tjänstepensionsreglemente eller äldre bestämmelser samt avgift pastorat utgivit till församlingsprästs försäkring för allmän tilläggspension*;

2 a) annan kostnad — — — avsedda präster;

2 b) kostnad för — — — särskilt stadgas;

3) bidrag, som — — — åt dövsamma;

4) kostnad, som — — — äger tillämpning;

5) kostnad, enligt — — — åt församlingspräster;

6) anslag, som — — — kyrkliga ärenden;

7) kostnad för — — — till kyrkofonden;

8) belopp, som — — — avlöningen bidraga;

¹ Senaste lydelse av 6 §, se 1959:139.

Nuvarande lydelse:

9) anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Konungens bestämmande må användas till bestridande av kostnad för härförut i denna paragraf icke särskilt angivet kyrkligt ändamål.

Föreslagen lydelse:

9) kostnad för annat, av Konungen och riksdagen särskilt angivet kyrkligt ändamål samt anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Konungens bestämmande må användas till kyrkliga ändamål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

Propositionens huvudsakliga innehåll i nu förevarande del

Arbetsgivaravgiften för prästernas allmänna tilläggspensionering föreslås få slutligen bestridas ur kyrkofonden. Vidare föreslås inrättandet av ytterligare en stiftsadjunktstjänst, ändrade grunder för avlöningsbidragen till sjömanspräster samt anslag till vissa nya ändamål, nämligen konferenser med de svenska utlandskyrkoherdarna, bidrag till församlingar med kyrkomusiker på äldre stat samt översättning av den svenska evangelieboken till lulelapska, varjämte föreslås höjningar av vissa nu utgående anslag. Kyrkofondsanslaget till extra utgifter föreslås erhålla en något ändrad konstruktion.

De olika i propositionen upptagna frågorna behandlas i det följande var för sig och i den ordning vari de angivits under föregående rubrik. Motionerna behandlas under punkt 3.

1. Arbetsgivaravgifter för församlingsprästernas försäkring för allmän tilläggspension m. m.

Kostnaderna för pensionsförmåner åt präster eller efterlevande till dem utgår enligt 6 § andra stycket 2) kyrkofondslagen ur kyrkofonden. Präst är numera med avseende å såväl egenpension som familjepension underkastad statens allmänna tjänstepensionsreglemente den 29 maj 1959 (nr 287).

Enligt lagen den 29 maj 1959 (nr 291) om försäkring för allmän tilläggspension (ATP) skall arbetsgivare för varje år erlagga avgift till försäkringen, beräknad å summan av de under året utgivna löneförmånerna till arbetstagare. I enlighet härmed åligger det från och med den 1 januari 1960 vederbörande pastorat att svara för avgifterna för församlingsprästs tilläggspension.

I yttrande över en av *Svenska pastoratens riksförbund* gjord framställning om att arbetsgivaravgifterna måtte gäldas av kyrkofonden i stället för av pastoraten har *statskontoret* med tillstyrkande av framställningen anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för prästerskapets tjänste- och familjepension har aldrig åvilat pastoraten varför de nu fastställda avgifterna kommer att medföra ökad ekonomisk belastning för pastoraten. Avgifterna torde vidare kunna uppgå till inte oväsentliga belopp för pastorat med ringa skattekraft. Från denna synpunkt är en kostnadsutjämning att förorda, och denna kan ske genom att avgifterna gäldas ur kyrkofonden. Den allmänna tilläggspensioneringen innebär slutligen en avlastning för kyrkofonden. Denna avlastning blir större för varje år och medför efter 20 år troligen att större delen av fondens utgifter på detta område försvinner. Den invänd-

ningen kan visserligen göras, att arbetsgivaravgifterna enligt sjukförsäkringslagen och lagen om moderskapshjälp bestrids av vederbörande pastorat. Dessa avgifter finner dock ämbetsverket till sin struktur inte jämförbara med avgifterna för tilläggs pensioneringen, eftersom pastoraten svarar för lönerna men inte för pensionerna. I fråga om själva betalningen av pensionsavgifterna förordar ämbetsverket, att pastoraten i första hand svarar för avgifterna och sedan beredes ersättning ur fonden, lämpligen i samband med den årliga avräkningen mellan fonden och vederbörande pastorat. Systemet skulle visserligen medföra, att pastoraten får ersättning först sedan avsevärd tid förflutit. Avgiften för 1960 torde sålunda kunna tillgodoföras pastoraten först i januari 1963. Statskontoret finner dock inte, att nämnda förhållande kan vara till någon större nackdel för pastoraten, eftersom avgiftsuttaget blir relativt lågt de första åren.

Departementschefen

Jag vill inledningsvis erinra om att chefen för civildepartementet vid anmälan i årets statsverksproposition (Bilaga 2) av för flera huvudtitlar gemensamma frågor framhållit bland annat, att i de fall staten nu svarar för eller bidrar till kostnaderna för pensionering av vissa personalgrupper i kommunal eller eljest icke-statlig tjänst, kommer utgivandet av ATP-avgifterna att medföra, att pensionsutgiften överföres på de icke-statliga huvudmännen. Eftersom en sådan utveckling inte synes böra följa av införandet av ATP, ansåg föredraganden att ATP-avgifterna inte slutligt borde stanna på de icke-statliga arbetsgivarna. Han förordade därför att mot avgifterna svarande statsbidrag skulle medgivas i sådana fall.

För församlingsprästerna är pastoraten i förevarande sammanhang att anse som arbetsgivare. De har alltså att utgiva stadgade arbetsgivaravgifter. Detta medför att pensionsutgifter överföres från kyrkofonden till pastoraten. Med utgångspunkt från vad jag nyss anfört, finner jag avgörande skäl tala för att inte heller den bestående ordningen för församlingsprästernas pensionskostnader rubbas. Jag förordar därför, att ATP-avgifterna skall utgå ur kyrkofonden.

I fråga om ordningen för hur avgifterna skall betalas, ansluter jag mig till statskontorets förslag. Enligt detta erlägges avgifterna av pastoraten, som sedan erhåller gottgörelse härför i samband med avräkningen mellan kyrkofonden och pastoraten. En annan ordning torde förutsätta att undantagsregler införes i bestämmelserna om uppbörd av arbetsgivaravgifterna, något som inte torde kunna ifrågakomma för en enskild personalgrupp. Den ersättning pastoraten enligt förslaget erhåller första gången år 1963 bör självfallet avse hela avgiften för innevarande år.

Vad jag sålunda förordat föranleder ett tillägg till de i 6 § andra stycket 2) lagen om kyrkofond upptagna bestämmelserna om gäldandet av prästernas pensionskostnader. Inom ecklesiastikdepartementet har därför uppgjorts förslag till lag om ändrad lydelse av detta lagrum. Samtidigt har

en ändring av redaktionell natur gjorts däri, vilken föränledes av att 1959 års allmänna tjänstepensionsreglemente blivit tillämpligt å prästerna.

I fråga om präster och andra befattningshavare, vars avlöning utgår direkt ur kyrkofonden, torde även ATP-avgifterna — i likhet med vad som sker beträffande arbetsgivarbidragen till den allmänna sjukförsäkringen m. m. — böra bestridas ur kyrkofonden.

2. Stifts- och kontraktsadjunkterna

Enligt 3 § prästlönerreglementet får stifts- och kontraktsadjunktstjänster inrättas av Kungl. Maj:t högst till det antal, som riksdagen medger. Enligt 17 § samma reglemente är ifrågavarande tjänster placerade i lönegrad Ae 19. Jämlikt 6 § andra stycket 1) lagen om kyrkofond skall kostnaderna för dessa prästers avlöningsförmåner bestridas ur kyrkofonden.

För närvarande finns sammanlagt 46 stifts- och kontraktsadjunktstjänster inrättade.

I skrivelse den 29 september 1959 har ärkebiskopen upptagit frågan om sitt eget behov av ökat biträde i vissa avseenden.

Departementschefen

Ärkebiskopens arbetsförhållanden präglas i hög grad av att han inte bara är stiftschef utan också ordförande i svenska kyrkans centrala styrelser och kyrkans främste företrädare i rikskyrkliga och internationella sammanhang. Ärkebiskopens arbetsgöromål i dessa senare sammanhang har under senare år ökat betydligt i omfattning. För att bereda ärkebiskopen skälig lättnad i arbetsbördan vill jag därför föreslå, att han till hjälp erhåller en kvalificerad kraft, som kan biträda honom vid den förberedande handläggningen av ärenden som är tidskrävande. En sådan befattningshavare skulle vidare kunna biträda ärkebiskopen i stiftsarbetet, bland annat i samband med ärkebiskopens resor och visitationer. Han torde också böra tjänstgöra som sekreterare i biskopsmötet. Med hänsyn till arbetsuppgifternas speciella art och den förtrogenhet de torde kräva med såväl kyrkans arbetsformer i allmänhet som förhållandena i stiftet synes det lämpligt, att de anförtros åt en präst. Denne torde, i enlighet med vad ärkebiskopen i sin skrivelse hemställt, böra anställas som stiftsadjunkt.

Den nu ur kyrkofonden utgående biträdesersättningen till ärkebiskopen, som till ett belopp av 1 500 kronor avser arvode åt biskopsmötets sekreterare, bör vid bifall till mina förslag inte längre utgå.

Under åberopande av det anförda föreslår jag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att från och med den 1 juli 1960 inrätta ytterligare en stiftsadjunktstjänst. Tjänsten bör tilldelas Uppsala stift och dess inne-

havare ha att lämna ärkebiskopen erforderligt biträde i hans göromål samt tjänstgöra som sekreterare i biskopsmötet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om tjänstens tillsättande och om de med tjänsten förenade arbetsgöromålen.

3. Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Under denna punkt behandlas dels propositionens förslag beträffande anslag ur kyrkofonden, dels ock motionerna om anslag ur kyrkofonden till avlöning av Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster.

Gällande bestämmelser

Enligt 6 § andra stycket 4) *lagen om kyrkofond* skall ur kyrkofonden utgöras bland annat kostnad, som Kungl. Maj:t enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlöning av präst, som är anställd i särskild prästerlig verksamhet utom riket och för vilken prästlönereglementet eller statens allmänna avlöningsreglemente inte är tillämpligt.

Enligt 1 § Kungl. Maj:ts stadgar den 12 maj 1933 (nr 195) för *Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse* skall svenska kyrkans verksamhet bland svenska sjömän och andra landsmän i utlandet — däri dock ej inbegripen vården av de utländska svenska församlingar, vilka erhållit av Kungl. Maj:t godkänd kyrkoordning — utövas genom Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse. Styrelsen består av ärkebiskopen som ordförande jämte sex av Kungl. Maj:t och kyrkomötet utsedda ledamöter.

Med stöd av bestämmelser, vilka utfärdats av Kungl. Maj:t den 6 juni 1952 (proposition 102/1952) och den 22 maj 1953 (proposition 96/1953) utgår bidrag ur kyrkofonden för avlöning av elva i sjömansvårdsstyrelsens tjänst i utlandet anställda präster. Enligt kungl. brev år 1958 utgår bidragen med 16 800 kronor per år till följande präster, nämligen en sjömanspräst i Narvik, fem sjömanspräster på europeiska fastlandet utom de nordiska länderna, tre sjömanspräster i brittiska hamnar, en sjömanspräst i Melbourne i Australien samt en i provinsen Misiones i Argentina stationerad särskild präst för kyrklig verksamhet bland svenskar och svenskättlingar därstädes. Under budgetåret 1959/60 uppbars enligt styrelsens beslut de fem lönebidragen för europeiska fastlandet av de i Antwerpen, Gent, Genua, Rotterdam och Stettin stationerade sjömanspräster samt bidragen för brittiska hamnar av de i Hull, London och Middlesborough placerade prästerna, samtliga prästvigda i svenska kyrkan. Under samma tid har styrelsen med egna medel avlönat dels sjömanspräster — likaledes prästvigda — i Alexandria, Antwerpen, Aberdeen, Gdynia, Rio de Janeiro, San Francisco och Philadelphia, dels föreståndare och assistenter i Bombay, Buenos Aires, Dunkerque, Köpenhamn, London, Middlesborough, Narvik och Rotterdam.

I. Propositionen

Framställning från sjömansvårdsstyrelsen om ökade anslag

I skrivelse den 31 augusti 1959 har *sjömansvårdsstyrelsen* redogjort för sin under budgetåret 1958/59 bedrivna verksamhet. Styrelsen har därvid, under åberopande av att den under en följd av år avlönat sjömanspräster också i bland annat Rio de Janeiro och San Francisco, anhållit att avlöningsbidrag för budgetåret 1960/61 måtte få utgå till inalles tretton i styrelsens tjänst anställda prästerliga befattningshavare. Utöver de tidigare nämnda skulle bidragen således avse ytterligare en präst i Sydamerika samt en i Nordamerika. Alternativt har styrelsen hemställt, att bidraget fick utgå till sjömansvårdsstyrelsen utan föreskrift om geografisk begränsning eller fixering för att fördelas bland tretton sjömanspräster i skilda utländska hamnstäder på sätt styrelsen finner motiverat och lämpligt.

Statskontoret anser avlöningsbidrag till den i San Francisco stationerade sjömansprästen inte böra ifrågakomma, men finner skäl kunna andragas för att bidrag lämnas för sjömansprästen i Rio de Janeiro. Statskontoret erinrar om att ämbetsverket vid ett tidigare tillfälle tillstyrkt förslag, att bidragen till sjömansprästerna fick utgå utan den begränsning till vissa orter och geografiska områden som nu gäller. Statskontoret ifrågasätter, om inte en sådan omläggning av reglerna för bidragsgivningen, som skulle ge sjömansvårdsstyrelsen möjlighet att utnyttja bidragen på ett friare sätt, skulle medföra att spørsmålet om bidrag till sjömansprästen i Rio de Janeiro kunde lösas utan ökning av nuvarande antal med lönebidrag från kyrkofonden anställda präster.

Kammarkollegiet anser, att det torde föreligga ett mera varaktigt behov av svensk sjömanspräst i Rio de Janeiro, och finner det därför skäligt, att bidrag ur kyrkofonden utgår till avlönande av ytterligare en sjömanspräst. Kollegiet hemställer att sjömansvårdsstyrelsen tilldelas anslag för avlönande av tolv i dess tjänst i utlandet anställda präster tills vidare från och med den 1 juli 1960, varav nio sjömanspräster i Europa, en sjömanspräst i Australien samt två präster, varav en sjömanspräst, i Sydamerika.

Departementschefen

Jag anser mig inte böra tillstyrka någon ökning av antalet nu utgående avlöningsbidrag till sjömanspräster. Däremot synes det mig lämpligt, att sjömansvårdsstyrelsen får möjlighet att disponera de nu utgående elva bidragen till avlönande av präster i styrelsens tjänst i utlandet på sätt styrelsen finner lämpligt med hänsyn till verksamhetens skiftande behov. Bidragen bör således enligt min mening inte längre ha formen av en avlö-

ningsförmån knuten till vissa tjänster. De bör i stället utgå såsom bidrag till täckande av sjömansvårdsstyrelsens avlöningskostnader. Som enda villkor bör gälla, att styrelsen under året bedriver religiös och social verksamhet genom i utlandet stationerade präster till minst det antal, som svarar mot bidragen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva, att till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse må enligt av mig förordade grunder årligen från och med budgetåret 1960/61 tillsvidare utgå elva bidrag ur kyrkofonden, ett vart om 16 800 kronor, för avlöande av präster som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

II. Motionerna

Evangeliska fosterlandsstiftelsens stadgar m. m.

Enligt stadgarna är stiftelsens uppgift och ändamål att på den evangelisk-lutherska bekännelsens grund med frivilliga krafter bedriva missionsverksamhet inom och utom landet. I sistnämnda hänseende verkar stiftelsen för hedna- och sjömansmissionen, den senare numera benämnd sjömansvård.

Stiftelsens verksamhet och organisation regleras helt av dess egna organ utan kontroll utifrån. Befattningshavarna inom stiftelsen utbildas i stor utsträckning vid stiftelsens egna skolor. För de befattningshavare, som avses för sjömansvården — liksom för den yttre missionen — gäller emellertid, att de i många fall efter dispens blivit prästvigda (av ärkebiskopen) och därigenom erhållit prästämbete inom svenska kyrkan. De har emellertid trots detta icke rätt att söka församlingsprästtjänst inom den svenska kyrkan.

Motivering för motionerna

Motionärerna uppger, att Evangeliska fosterlandsstiftelsen bedrivit verksamhet bland svenska sjömän och andra svenskar i utländska hamnstäder alltsedan år 1869 och att sjömansvård av samma beskaffenhet som den som sedan år 1933 utövas av Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse bedrivits sedan år 1876. Vidare anföres i motionerna följande.

Alltsedan 1869 har Kungl. Maj:t beviljat elever, som genomgått Evangeliska fosterlandsstiftelsens missionsinstitut, dispens för prästvigning, »för verksamhet bland svenska sjömän och andra landsmän i utländska hamnstäder». I samband med varje dispens föreskriver Kungl. Maj:t, »att Evangeliska fosterlandsstiftelsens styrelse skall till domkapitlet årligen insända berättelse om deras prästerliga verksamhet och, i fall med avseende därå något skulle mot dem förekomma, därom hos domkapitlet göra anmälan».

Evangeliska fosterlandsstiftelsens sjömanspräster har alltid som följd av

sin prästvigning och enligt av styrelsen utfärdad och alltfört gällande instruktion ansetts vara svenska kyrkans präster, utsända genom Evangeliska fosterlandsstiftelsen. En följd av detta har varit och är att Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse och Evangeliska fosterlandsstiftelsen *aldrig* samtidigt haft verksamhet på samma plats i främmande land. Utan någon särskild överenskommelse har detta alltid varit en självklar sak, och ett mycket gott samarbete är rådande.

Av ekonomiska skäl har Evangeliska fosterlandsstiftelsen numera icke mer än fyra sjömanspräster i tjänst i utlandet. Det är i Liverpool, Hamburg, Lübeck och Bremen. På de tre förstnämnda platserna finns sjömanskyrkor. I Bremen är verksamheten däremot mindre omfattande och bedrivs i förhyrda lokaler.

Beträffande verksamheten i *Hamburg* anför motionärerna med stöd av 1959 års statistik följande:

25 228 besökande i kyrka, lärum och fritidslokaler. Av dessa deltog 9 195 i gudstjänster, andaktsstunder och samkväm. Alla slag av kyrkliga förrättningar förekom.

I *Hamburg* finns en relativt stor koloni. Den består för närvarande av cirka 500 personer. Som jämförelse kan nämnas, att det i *Berlin* finns cirka 350.

Genom *Hamburg* går årligen en stark turistström. Många svenska turister besöker svenska kyrkan. Åtskilliga behöver råd och hjälp i olika situationer och erhåller det gärna.

Det största arbetet utföres dock bland svenska sjömän, som i stort antal besöker denna stad. Cirka 720 svenska fartyg anlöpte under 1959 *Hamburg*.

Om verksamheten i *Hamburg* har generalkonsul N. E. Ekblad bland annat avgivit följande yttrande: »Svenska kyrkan i *Hamburg*, dess lärum och övriga församlingslokaler besökas årligen av flera tusen svenska sjömän. — Den svenske sjömanspastorns och hans medhjälparens kyrkliga och sociala gärning bland sjöfolket bedrivs även genom många hundra besök på anlöpande svenska fartyg. Genom kyrkans socialutskott utövas en omfattande hjälpverksamhet även bland koloniens gamla och fattiga dels genom de regelbundna understöden, vilka under 1959 uppgått till 5 000 DM, dels genom ett hundratal besök hos sjuka i hemmet och på sjukhus samt av svenskar i fängelse.»

Verksamheten i *Hamburg* visar från år till år en starkt ökande tendens.

Om verksamheten i *Lübeck* anföres:

Sjömän, fastboende och turister från Sverige och andra nordiska länder besöker i stort antal svenska kyrkan i *Lübeck*. Under 1959 var besökarnas antal 12 872, av vilka 5 572 deltog i gudstjänster, andaktsstunder och samkväm. Kyrkliga förrättningar utom konfirmation förekom vid flera tillfällen. På 750 svenska och 1 485 andra nordiska fartyg gjordes många hundra besök.

Nuvarande svenske pastorn i *Lübeck* är sedan flera år tillbaka svensk vicekonsul. Därför är han i dubbel mening representant för Sverige i *Lübeck* med omnejd.

Ur generalkonsul Ekblads tidigare anförda skrivelse citeras följande: »Angående arbetet i de svenska kyrkorna i *Hamburg* och *Lübeck* är det mig en glädje att konstatera, att sjömanspräster och övrig personal vid båda nyssnämnda kyrkor endast förtjäna en eloge för den omfattande och out-

tröttliga sociala hjälpverksamhet, som de utöva bland de på orterna bofasta svenskarna samt hitresande landsmän utöver den ordinarie verksamheten bland svenska sjömän.»

Beträffande verksamheten i *Liverpool* under år 1959 och förhållandena i övrigt där uppger motionärerna:

Cirka 5 000 besökte kyrka och läsrum. Av dessa deltog 2 386 i gudstjänster, andaktsstunder och samkväm. Nattvardsgångar, dop och jordfästning förrättades.

I byggnaden finns läsrum med rikhaltigt urval av nordiska tidningar, radio, television, musikinstrument, biljard och bordtennis. Dessutom finns i byggnaden kyrka och pastorsbostad.

Remissyttranden

Svenska sjöfolksförbundet har tillstyrkt motionerna samt angående den bland sjömännen bedrivna verksamheten anfört:

Utan att på något sätt ta principiell ställning till sjömansprästernas uppgifter och verksamhet när det gäller den s. k. sjömansvården önskar förbundet när det gäller de av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen utsända sjömansprästerna i Hamburg, Liverpool, Bremen och Lübeck framhålla följande.

Såvitt Svenska Sjöfolksförbundet har sig bekant utför de av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen utsända sjömansprästerna i Hamburg och Liverpool ett värdefullt arbete och har man på båda dessa platser lyckats skapa en mycket god replipunkt för svenskt sjöfolk. Således har läsrummen varit livligt frekventerade av sjöfolket och har vederbörande sjömanspräst vid många tillfällen kunnat lämna sjömännen en god service både när det gällt personliga problem och i andra sammanhang.

Beträffande sjömansprästerna i Bremen och Lübeck torde av naturliga skäl dessas verksamhet icke ha samma betydelse och omfattning som i Hamburg och Liverpool, men såvitt vi känner till i Sjöfolksförbundet utföres även där ett gott arbete för svenskt sjöfolk.

Statskontoret har avstyrkt motionerna och under hänvisning till vad här ovan upptagits om Evangeliska fosterlandsstiftelsens stadgar m. m. anfört följande.

Det anförda visar, att Evangeliska fosterlandsstiftelsen, ehuru de i dess sjömansvård och dess yttre mission verksamma befattningshavare i många fall äro prästvigda, dock är en från svenska kyrkan fristående organisation. Då stiftelsen sålunda i princip måste betraktas som en enskild kyrklig samslutning, synas enligt statskontorets mening starka principiella betänkligheter möta att med kyrkofondsmedel bidra till de i stiftelsens tjänst anställda sjömansprästerna. Statskontoret kan därför icke finna, att medel bör utgå ur fonden för angivna ändamål.

Samma inställning har *kammarkollegiet*, som även anser stadgarna för sjömansvårdsstyrelsen ge vid handen att endast denna styrelse avsetts skola för svenska kyrkans räkning utöva verksamhet bland sjömän i utländska hamnar.

4. Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Jämlikt 6 § andra stycket 6) lagen om kyrkofond i dess från och med den 1 juli 1959 gällande lydelse skall ur kyrkofonden utgå anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finner skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitande av biträde vid handläggning av kyrkliga ärenden. Anslaget utgår från och med den 1 juli 1959 tills vidare med högst 40 000 kronor för år.

Departementschefen

Det har visat sig nödvändigt att i olika sammanhang anlita särskild expertis för handläggningen inom ecklesiastikdepartementet av kyrkliga frågor av större omfattning. Så sker under slutet av innevarande budgetår för beredningen av de frågor, som har samband med pastoratsregleringen. Arbetet härmed kan förväntas pågå inom departementet under hela nästa budgetår, då sålunda behovet av expertis för detta ändamål kommer att bestå, medan det samtidigt även för andra ärenden av vikt torde visa sig nödvändigt att anlita biträde mot ersättning ur ifrågavarande anslag. Detta gör en ökning av anslaget ofrånkomlig. Jag föreslår därför, att riksdagens medgivande inhämtas till en höjning av anslagsramen för nästa budgetår med 20 000 kronor till 60 000 kronor.

5. Sammankomster för de svenska utlandskyrkoherdarna

I underdånig skrivelse den 19 september 1958 (nr 1) har *1958 års kyrkomöte*, under åberopande av första tillfälliga utskottets betänkande nr 1, hemställt att anslag ur kyrkofonden måtte ställas till ärkebiskopens förfogande för sammankallande av de svenska utlandskyrkoherdarna till regelbundna sammankomster för dryftande av gemensamma angelägenheter.

Statskontoret, kammarkollegiet och domkapitlet i Uppsala har tillstyrkt kyrkomötets framställning.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att medel anvisas ur kyrkofonden för sammankomster i Sverige med de svenska utlandskyrkoherdarna högst vart sjätte år. Det torde få ankomma på ärkebiskopen att sammankalla sådant möte. I fråga om kostnaderna förordar jag, att deltagande präst får uppbära oavkortad lön samt erhålla ersättning för resekostnader och traktamente under resor

och högst tre konferensdagar. Den svenske kyrkoherden i Buenos Aires bör erhålla tillstånd att deltaga i konferens endast i samband med semesterresa till hemlandet, för vilken han är bidragsberättigad. Kostnaderna för denne kyrkoherdes deltagande begränsas därvid till ersättning för resor mellan semesterorten i Sverige och konferensorten ävensom till traktamente under resorna och konferensdagarna. Med den föreslagna begränsningen beräknar jag för närvarande de totala kostnaderna för en konferens till cirka 5 000 kronor. Till frågan till vilken anslagspost kostnaden bör hänföras vid meddelсанvisningen ur kyrkofonden anholder jag att få återkomma i det följande.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras.

6. Bidrag till församlingar med kyrkomusiker på äldre stat

Den nya kyrkomusikerorganisationen har medfört att vissa församlingar, vilkas kyrkomusiker efter reformen kvarstår på äldre stat, fått väsentligt ökade lönekostnader för den kyrkomusikaliska verksamheten. Samtidigt som församlingarna ensamma har att svara för dessa kyrkomusikers avlöande, måste de vidkännas den stegring av den allmänna kyrkoavgiften, som blivit en följd av reformen samt — om de tillhör ett flerförsamlingspastorat — deltaga i avlöningskostnaderna för de nyreglerade kyrkomusikertjänsterna inom pastoratet.

Frågan om särskild ersättning bör utgå åt sådana församlingar har uppmärksammats i olika sammanhang. Den upptogs sålunda till behandling av 1942 års kyrkomusikerutredning, vars betänkanden låg till grund för reformen. Utredningen ställde sig positiv till bidrag ur kyrkofonden men ansåg, att man inte borde ta slutlig ställning till frågan, förrän omfattningen av övergångsfallen kunde överblickas.

I propositionen 1950: 231 angående finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen m. m. anslöt sig dåvarande departementschefen till utredningens ståndpunkt, under framhållande av att det inte var möjligt att på förhand ta ställning till de svårigheter, som kunde uppkomma i sammanhanget.

Vid propositionens behandling i riksdagen underströk första lagutskottet (L¹U 29), att ojämnheten i den ekonomiska belastningen kunde bli synnerligen kännbar för små församlingar med ringa skatteunderlag. Utskottet förutsatte därför, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på frågan och för riksdagen framlade de förslag, som kunde visa sig erforderliga.

Frågan aktualiserades av 1953 års kyrkomusikersakkunniga, vilka i betänkande den 1 mars 1956 uttalade en viss tvekan, huruvida lönekostnaden för kyrkomusiker på äldre stat kunde anses ha sådan betydelse för församlingar-

nas ekonomi, att ett särskilt bidrag ur kyrkofonden var motiverat. De sakkunniga fann det dock lämpligt, att domkapitlen i sina remissutlåtanden över betänkandet angav de församlingar, som berördes av frågan, och redogjorde för hur deras ekonomiska ställning gestaltade sig. Därefter kunde ett ställningstagande ske på grundval av den aktuella finansiella situationen.

I propositionen 1958: 102 angående vissa ändringar i kyrkomusikerorganisationen uttalade sig chefen för ecklesiastikdepartementet för en lösning av bidragsfrågan. Han ansåg dock, att statsmakterna inte borde ta definitiv ståndpunkt, förrän man närmare utrett, vilken betydelse ett bidrag kunde ha för församlingarnas ekonomi samt vilken belastning bidragen kunde medföra på kyrkofonden. Departementschefen förklarade sig ha för avsikt att i ett senare sammanhang föreslå, att Kungl. Maj:t uppdrog åt kammarkollegiet att närmare utreda spörsmålet. Därvid borde de av 1953 års sakkunniga uppdragna riktlinjerna tjäna som utgångspunkt.

Sedan riksdagen godkänt vad departementschefen sålunda förordat (rskr 197), fick kammarkollegiet den 25 april 1958 uppdrag att utreda frågan samt inkomma med förslag.

Kammarkollegiet — som i ärendet inhämtat uppgifter från samtliga domkapitel — har den 28 december 1959 framlagt den begärda utredningen med förslag i ämnet.

Vid utredningen har kammarkollegiet i huvudsak följt de riktlinjer, som uppdragits av 1953 års kyrkomusikersakkunniga. Kollegiet föreslår, att bidrag ur kyrkofonden bör utgå till församling, som för pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader fått vidkännas en utdebitering för skatte-krona av lägst det öretal, som bestämts jämlikt 7 § kyrkofondslagen.

De sakkunniga hade uppställt såsom villkor för bidrag, att utdebiteringen skulle vara lägst 20 öre per skatte-krona. Kollegiet framhåller, att eftersom det fastställda öretalet under senast förflutna år regelmässigt varit 20 öre, utgör kollegiets förslag inte någon avvikelse i praktisk mening från vad de sakkunniga föreslagit.

Departementschefen

Den av kammarkollegiet gjorda utredningen följer de av 1958 års riksdag godkända riktlinjerna. Utredningen visar enligt min mening övertygande, att det är av vikt för församlingar, som har kyrkomusiker anställda på äldre stat, att kunna få bidrag till avlöande av sådana befattningshavare. I likhet med kollegiet finner jag dock att en begränsning av bidragsmöjligheterna bör ske, så att endast de mera skattetyngda församlingarna blir berättigade till bidrag.

Kammarkollegiet har föreslagit en begränsningsregel, enligt vilken endast sådana församlingar blir bidragsberättigade, som har en utdebitering för

präst- och kyrkomusikerlönekostnader av lägst det öretal, som utgör gräns för pastorats rätt att erhålla tillskott ur kyrkofonden. Statskontoret har i stället för en anknytning till utdebiteringen föreslagit, att bidrag skall utgå, om pastoratet faktiskt fått tillskott från fonden. Som skäl härför har statskontoret anfört, att församling, som utgör eget pastorat, i visst fall kan komma i en ställning, som gör den berättigad erhålla bidrag, fastän skäl för bidrag egentligen inte föreligger.

Med hänsyn till att endast 17 av de 92 församlingar, som enligt kammarkollegiets förslag skulle ifrågakomma för bidrag, för närvarande utgör egna pastorat, och samtliga 92 församlingar för närvarande uppbär tillskott ur kyrkofonden, kan jag inte tillmäta de av statskontoret gjorda erinringarna mot kammarkollegiets förslag någon avgörande betydelse. Då dessutom vissa av statskontoret självt påpekade olägenheter följer även med den av statskontoret föreslagna begränsningsregeln, anser jag mig inte böra frångå kammarkollegiets förslag.

Jag förordar alltså, att bidrag får utgå ur kyrkofonden för ändamålet i enlighet med vad kammarkollegiet föreslagit. Också i förevarande ärende anholder jag att i ett senare sammanhang få återkomma till frågan, till vilken anslagspost bidraget bör hänföras. Bidragen bör för nästkommande budgetår beräknas med utgångspunkt från församlingens lönekostnader för hela år 1960.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser av administrativ natur, som kan erfordras i ämnet.

7. Övriga frågor om anslag ur kyrkofonden

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond skall ur kyrkofonden utgöras »anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Konungens bestämmande må användas till bestridande av kostnad för härförut i denna paragraf icke särskilt angivet kyrkligt ändamål». Nämnade anslag utgör för det kyrkliga området en motsvarighet till de anslag under riksstatens särskilda huvudtitlar, som avser extra utgifter.

Ifrågavarande anslag har under de gångna åren använts till skiftande ändamål av betydelse för kyrkan och den kyrkliga organisationen. Sålunda har bidrag lämnats till bestridande av kostnader för konferenser och möten av kyrklig natur, till reseunderstöd, vissa tryckningskostnader samt kulturminnesvårdande åtgärder beträffande kyrkor m. m. Vidare har från detta anslag utgått medel för bestridande av medlemsavgiften till Lutherska världsförbundets svenska sektion. Till följd av att denna avgift vid flera tillfällen höjts, senast till över 100 000 kronor, har riksdagen vid flera tillfällen medgivit höjning av anslaget för extra utgifter.

I skrivelse den 19 augusti 1959 har *Lutherska världsförbundets svenska sektion* anhållit att bidraget till sektionen höjes till 40 000 kronor för bestridande av den svenska medlemsavgiften till förbundet och sektionens starkt stegrade administrationskostnader.

Domkapitlet i Luleå har i skrivelse den 25 november 1959 hemställt att Kungl. Maj:t måtte ställa ett belopp av 5 000 kronor till domkapitlets förfogande såsom arvode åt förre komministern H. Grundström för översättning till lulelapska av den svenska evangelieboken.

Statskontoret har tillstyrkt viss höjning av bidraget till *Lutherska världsförbundets svenska sektion*. *Domkapitlet i Luleå* framställning har helt tillstyrkts.

Departementschefen

Det föreligger ett inte ringa behov av att kunna lämna stöd ur kyrkofonden åt skilda former av kyrklig verksamhet. Till förfogande för dylika bidrag står dock i flertalet fall inte andra medel än sådana som kan anvisas ur anslaget till extra utgifter. Detta anslag belastas emellertid till stor del av några årligen återkommande fasta utgifter. Bidrag till nya — vare sig tillfälliga eller mera varaktiga — ändamål kan därför inte beviljas, utan att detta får återverkningar på de redan nu utgående bidragen. Detta förhållande har fått till följd att anslaget vid upprepade tillfällen fått uppräknas för att tillgodose nytillkommande ändamål.

För att motverka att anslaget alltmera mister sin karaktär av anslag till i verklig mening extra utgifter, för vilka anslagsramen inte synes böra varieras år från år, vill jag föreslå en viss omläggning av medelsanvisningen ur kyrkofonden till sådana ändamål, som är av mera varaktig natur och som hittills, i avsaknad av annan utgiftstitel under 6 § kyrkofondslagen, brukat tillgodoses genom anvisning från ifrågavarande anslag eller ock anvisats av riksdagen ur kyrkofonden utan angivande av någon specifik utgiftstitel under paragrafen. Kostnaderna för ett av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antaget, i kyrkofondslagen inte särskilt angivet kyrkligt ändamål bör sålunda enligt mitt förmenande i vissa fall kunna på grundval av uttryckligt stadgande i lagtexten utgå ur kyrkofonden vid sidan av den för extra utgifter jämlikt 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen bestämda anslagsramen. Härvid torde som regel den årliga kostnaden för ändamålet böra begränsas till ett av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt belopp. Stundom kan det emellertid ställa sig svårt eller omöjligt att i förväg förutse, vilka kostnader ett visst ändamål kan medföra. Ett exempel härpå är den under närmast föregående punkt behandlade frågan om bidrag till

församlingar med kyrkomusiker på äldre stat. I de fall, där sålunda visst utgiftsbelopp inte kan fastställas på förhand, torde dock grunderna för utgifternas utgående böra godkännas av riksdagen. För sådana ändamål av varaktig natur, som jag nu berört, torde en särskild utgiftstitel böra angivas i 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen. Under denna utgiftstitel torde jämväl böra hänföras sådana kostnader, som avser av Kungl. Maj:t och riksdagen godkända ändamål av mera tillfällig natur, men som är av sådan storlek, att deras bestridande ur det för extra utgifter särskilt avsedda beloppet skulle påkalla variationer år från år av anslagsramen för dylika utgifter. Exempel härpå utgör den under punkt 5 i det föregående förordade medelsanvisningen för konferenser med utlandskyrkoherdarna liksom den av fjolårets riksdag (Prop. 42; L³U 6; Rskr 88) medgivna ersättningen till stiftsrepresentanter vid handläggning hos kammarkollegiet av ärenden rörande pastoratsindelningen.

Till den kategori av kostnader, som jag här avhandlat, bör i samband med erforderlig ändring av 6 § andra stycket 9) kyrkofondslagen hänföras följande utgifter, nämligen den av mig i det föregående förordade medelsanvisningen till extra arbetskraft vid stiftskanslierna och biträdes hjälp åt biskoparna, den nyssnämnda ersättningen till vissa stiftsrepresentanter hos kammarkollegiet, de under punkt 5 i det föregående avsedda kostnaderna för konferenser med utlandskyrkoherdarna, det under punkt 6 förordade bidraget till församlingar med kyrkomusiker på äldre stat, det årliga bidraget till Lutherska världsförbundets svenska sektion, beträffande vilket jag förordar en höjning från och med nästa budgetår till 35 000 kronor, samt i enlighet med föreliggande framställning ett engångsbelopp av 5 000 kronor såsom ersättning för översättning av evangelieboken till lulelapska.

Härutöver föreslår jag, att, såsom hittills, ett anslag till extra utgifter utgår med ett av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Kungl. Maj:ts bestämmande får användas till kyrkliga ändamål. Med detta anslag torde täckas utgifter för sådana ändamål, som i mera egentlig mening har karaktären av tillfälliga kostnader och som inte är av den storlek, att ändringar behöver vidtagas år från år beträffande summan av den sammanlagda medelsanvisning, som står till Kungl. Maj:ts disposition.

Vad gäller storleken av det årliga anslaget till extra utgifter från och med nästa budgetår, torde en nedräkning böra ske med dels 15 000 kronor, motsvarande en för innevarande budgetår medgiven engångsanvisning för Sveriges representation vid Augustana-kyrkans hundraårsjubileum, dels 30 000 kronor, motsvarande det nuvarande bidraget till Lutherska världsförbundets svenska sektion. Anslagsbeloppet bör således minskas med sammanlagt 45 000 kronor till 60 000 kronor.

Inom ecklesiastikdepartementet har uppgjorts förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond, som föranledes av vad jag här förordat.

8. Kungl. Maj:ts förslag

I anslutning till det under punkterna 1—7 härövan anförda har Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte

dels antaga förutnämnda inom ecklesiastikdepartementet upprättade förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond;

dels ock medgiva,

a) att från och med den 1 juli 1960 tills vidare erforderliga medel ur kyrkofonden må disponeras enligt i propositionen angivna grunder för bestridande av arbetsgivaravgifter för prästernas och vissa andra befattningshavares försäkring för allmän tilläggspension;

b) att från och med den 1 juli 1960 tills vidare erforderliga medel ur kyrkofonden må disponeras för anställande av ytterligare en stiftsadjunkt;

c) att till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse må årligen från och med budgetåret 1960/61 tills vidare utgå elva bidrag om 16 800 kronor ur kyrkofonden för avlönande enligt i propositionen angivna grunder av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet;

d) att för anlåtande av biträde vid handläggningen inom vederbörande statsdepartement av kyrkliga ärenden må för budgetåret 1960/61, enligt Kungl. Maj:ts beprövande, ur kyrkofonden utgå högst 60 000 kronor;

e) att för sammankallande högst vart sjätte år av kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna till konferens i Sverige må från och med den 1 juli 1960 tills vidare utgå medel ur kyrkofonden enligt i propositionen angivna grunder;

f) att ur kyrkofonden må tills vidare, räknat från och med den 1 januari 1960, utgå bidrag enligt i propositionen angivna grunder till avlöningskostnader, vilka församling har att bestrida för kyrkomusiker, som är anställd på äldre stat;

g) att ur kyrkofonden må tills vidare från och med den 1 juli 1960 utgå ett årligt bidrag å 35 000 kronor till Lutherska världsförbundets svenska sektion för bestridande av dess medlemsavgift till världsförbundet;

h) att ur kyrkofonden må utgå ett arvode av 5 000 kronor till förre komministern H. Grundström för översättning av den svenska evangelieboken till lulelapska; samt

i) att från och med den 1 juli 1960 tills vidare det i 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond omförmälda anslaget till extra utgifter må utgå med 60 000 kronor för budgetår.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de i förevarande del av *propositionen* framlagda förslagen.

Den verksamhet, som utövas genom de i utlandet stationerade sjömansprästerna är enligt utskottets mening förtjänt av allt stöd och varm uppskattning. Detta gäller verksamheten bland såväl sjömän som andra svenskar i utlandet. Att verksamheten fyller ett starkt behov framgår även av det siffermaterial, som redovisats i motionerna. Värdet av verksamheten påverkas enligt utskottets mening icke av om den bedrivs genom Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse eller genom annat trossamfund än svenska kyrkan. Starka skäl talar därför för bifall till yrkandet i *motionerna* om anslag ur kyrkofonden. Med hänsyn till det sätt, varpå kyrkofonden tillkommit, och fondens ändamål anser utskottet det emellertid tveksamt, huruvida anslag ur fonden kan utgå till ett enskilt samfund som Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Stiftelsens organisation och förvaltning är sålunda icke underkastad kontroll eller insyn genom vare sig statlig eller kyrklig myndighet.

Enligt utskottets mening bör det, trots nu angivna betänkligheter, icke möta hinder att tillfredsställa det mycket angelägna behov, som motionärernas yrkande om anslag ur kyrkofonden avser att fylla. Flera lösningar är här tänkbara. En sådan vore att ställa ökade medel till förfogande för Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse med medgivande för styrelsen att i viss utsträckning bidra även till kostnaderna för sjömansvård, som bedrivs genom andra samfund än svenska kyrkan. Vilken lösning som än väljes torde krävas ändringar i gällande författningar eller utfärdande av nya sådana. På grund härav synes det ej nu kunna komma i fråga att för tillgodoseende av sjömansvårdens behov medgiva anslag ur kyrkofonden utöver vad i *propositionen* föreslagits. Utskottet förväntar emellertid, att Kungl. Maj:t före framläggandet av anslagsäskandena för budgetåret 1961/62 överväger de spörsmål, som är förenade med det i *motionerna* framställda yrkandet, och att vid de ställningstaganden, som därefter kan följa, beaktas vad utskottet här ovan anfört.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte bifalla *propositionen* i den del densamma behandlats av tredje lagutskottet;

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte såsom sin mening giva till känna vad utskottet anfört i anledning av *motionerna* I: 262 och II: 394.

Stockholm den 20 april 1960

På tredje lagutskottets vägnar:
HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Oswald*, Grym, Georg Carlsson, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Åke Larsson, Wirmark och Gunnar Pettersson;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, fru Torbrink, herrar Andersson i Ryggestad, Stiernstedt, Nyberg, Grebäck och Bengtsson i Göteborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
